

T.C.
Kültür ve Turizm Bakanlığı
Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü

9 MİLLETLERARASI
TÜRK HALK
KÜLTÜRÜ KONGRESİ

MÜZİK OYUN VE EĞLENCE

SOMUT OLMAYAN
KÜLTÜREL MİRASIN
KORUNMASI ÇALIŞMALARI

İDRİSYAYLA KÖYÜ (ESKİŞEHİR) MACIN KAYNATMA ŞENLİĞİ KATILIMCILARININ MOTİVASYONLARI

Yrd. Doç. Dr. Betül GELENGÜL EKİMCİ
Prof. Dr. Semra Günay AKTAŞ¹

GİRİŞ

Eskişehir'in Seyitgazi İlçesi İdrisyayla köyünde gerçekleştirilen "Macın Kaynatma Şenlikleri" 19. yüzyıl sonundan itibaren devam eden çeşitli geleneksel uygulamaları içeren bir festivaldir. Osmanlı'nın savaflara bağılı olarak göç aldığı yıllarda İdrisyayla Köyü'ne yerleşen Rumeli muhacirlerince bilinen ve sürdürülen macın yapımı pancar bitkisinin üretimine dayanır. Yıl boyunca belirli bir zaman dilimi içerisinde yetiştirilen pancar bitkisi her yılın sonbahar mevsiminde özel yöntemlerle kaynatılarak pekmez/macın haline getirilmekte, bu işlem imece usulü toplumsal katılımıla gerçekleştirilmektedir². 100 kg. lık pancarın macın haline getirilmesi işlemi 12 saatlik bir sürede gerçekleşmektedir. Festival etkinlikleri pancar kuyularını kurulması ve pancarların yıkandıktan sonra rendelenip pişirilmesiyle başlar. Sonbahar mevsiminde 4-5 gün süren macın yapımı, gece ve gündüz kesintisiz devam eder. Ocak alevleriyle aydınlanan soğuk gecelerde macın hazırlayanlar sırayla macın kaynatma işlemi üstlenir. Uzun zaman alan, zahmetli bir iş olan macın kaynatma sürecini eğlenceli hale getirmek, motivasyonu güçlendirmek için türkü ve

1 Yrd. Doç. Dr. Betül G. Ekimci, Anadolu Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, 2 Eylül Kampüsü, Eskişehir, Türkiye (tel: +90-3350580; fax: +90 222 323 95 01; e-posta: bgekimci@anadolu.edu.tr). Prof. Dr. Semra G. Aktaş, Anadolu Üniversitesi, Turizm Fakültesi (tel: +90-3350580; fax: +90 222 323 95 01; e-posta: semragunay@anadolu.edu.tr).

2 Ayrıntılı bilgi için bkz. B. Ekimci, O. Güldemir., (2016) "A Migrant Village in Eskisehir: İdrisyayla, Traditional Culinary and Its Spatial Impacts", IX. International Turkic Culture, Art and Protection of Cultural Heritage Symposium/Art Activity 7-11 September 2015 Verona-Italy, Proceedings Book, 305-315.

maniler söylenmekte, özellikle genç erkekler tarafından mevsim dönüşünü kutlayan bir köy oyunu olan “sayacı” oynanmakta, bu kültürel etkinlikler dönüşümler geçirerek günümüzde de yaşamaya devam etmektedir. Bu şenlik/festival sayesinde kente göç etmiş ya da mevsimlik olarak köye gelip-giden fertlerin katılımı teşvik edilmekte, akrabalık bağları güçlenmekte, özellikle gençler kuşaktan kuşağa aktarılan bilgilerle sürdürülen macın kaynatma aşamalarını, usûl ve yöntemlerini deneyimleyerek öğrenmektedirler.

Çalışmanın Kapsamı

Festivaller, geleneksel kültürlerin önemini anlatma ve tanıtmaya aynı zamanda yerel ekonomiyi canlandırma yeteneğine sahiptirler. Eskişehir’in İdrisyayla köyünde düzenlenen macın kaynatma şenliklerinde bir araya gelen insanlar aidiyet ve devamlılık duygularını pekiştirmekte, diğer yandan dışarıdan gelen ziyaretçileri köye çekerek, doğal ve sosyal çevrenin tanınmasına katkı sağlanmakta ve köylüye gelir yaratılmaktadır.

Birçok köyde olduğu gibi İdrisyayla Köyü’nde de genç nüfus başta iş olanakları, altyapı, eğitim, kültürel ihtiyaç ve sağlık imkânlarının kısıtlı olması nedeniyle köyden ayrılmaktadır. 2012 TÜİK verilerine göre köyde 36’sı kadın toplam 81 kişi yaşamaktadır. Genç nüfustaki azalma ve köyün zamanla boşalmasıyla birlikte imece ile gerçekleştirilen macın üretimi, unsurun toplumsal bellekteki yeri, kültürel aktarımı ve sürdürülebilirliği tehlikededir.

2015 yılında Eskişehir Valiliği İl Kültür Müdürlüğü, SOKÜM İdrisyayla Macın Kaynatma Geleneği araştırma projesi kapsamında, İdrisyayla Macın Kaynatma Şenliği’ni geniş kitlelerle buluşturarak gözle görülür kılmak, önemi konusunda yerel halkın bilinçlenmesini sağlamak ve devamlılığını desteklemek üzere “6. İdrisyayla Macın Kaynatma Şenliği” organizasyonunda proje ekibi de görev almıştır. Eskişehir’in fotoğrafçılık dernekleri Eskişehir Fotoğraf Sanatçıları Derneği (EFSAD) ve Eskişehir Fotoğrafçılar Topluluğu’ndan (EFOT) profesyonel fotoğrafçılar ile basın ve diğer konukların katılımı organize edilmiştir. Şenlik, Eskişehir Valiliği, Seyitgazi Kaymakamlığı ve Seyitgazi Belediyesi, misafirler ve köy halkı katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Şenlik etkinlikleri fotoğraf ve kısa belgesel nitelikli filmlerle belgelenmiştir. Aynı yıl içinde kent merkezinde düzenlenen halka açık fotoğraf sergisi ile İdrisyayla Köyü’nde yapılan şenlik tanıtılmıştır. Yerel kanallarda yıl içinde tekrarlayan programlarla şenlik sırasında çekilen belgeseller yayınlanmıştır.

2016 ve 2017 yıllarında İdrisyayla Köyü’nde tekrarlanan şenliklerde katılımcı anketleriyle şenliğin ziyaretçiler ve yerel halk tarafından nasıl algılandığı, şenliğin çevreye, yerel ekonomiye ve kültürel yapıya etkileri araştırılarak, 2015 şenlik organizasyonunun ileriki dönemlere yansıyan başarısı ve etkileri değerlendirilmiştir³.

Bu çalışma kapsamında, 2017 yılı şenlik katılımcılarına uygulanan anket sonuçlarına dayanarak yukarıda açıklanan yerel kimliğe ve özgünlüğe dayalı İdrisyayla Macın Kaynatma Şenliği’nin katılımcı motivasyon ve memnuniyet analizleri sunulmaktadır.

3 2016 yılında gerçekleştirilen çalışma sonuçları için bkz. Ekimci, B., Aktaş, S.G. (2017).

YÖNTEM

Veri Toplama

Araştırmanın evrenini İdrisyayla Macın Kaynatma Şenliğine katılan ziyaretçiler oluşturmaktadır. Halka açık festivallerde katılımcı sayısının kayıt altına alınması çok zordur. Bu sebeple yerel medyadan alınan bilgiler ve araştırmacıların gözlemleri sonucunda bu sene sekizincisi düzenlenen İdrisyayla Macın Kaynatma Şenliğine katılan kişi sayısı tahmini olarak 150 kişidir. Evrendeki herkese ulaşmak mümkün olmadığı için çalışmada kolayda örnekleme yöntemiyle 87 katılımcıya ulaşılmış; eksik bilgiler bulunan 3 anket formu araştırma kapsamından çıkarılmış ve 84 anket formu analize tabi tutulmuştur. Araştırma verileri bir gün süren şenlikte, 8 Ekim 2017 tarihinde anket tekniği ile Yrd. Doç. Dr. Betül Ekimci danışmanlığında Anadolu Üniversitesi Mimarlık Bölümü öğrencileri tarafından toplanmıştır.

Anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm katılımcıların yöresel yemek şenliklerine katılım motivasyonlarını ölçmeyi hedefleyen 5'li Likert Derecelendirmesine göre hazırlanmış 12 sorudan oluşmaktadır. İkinci bölüm, katılımcıların memnuniyet düzeylerini belirlemeyi amaçlayan 5'li Likert Derecelendirmesine göre hazırlanmış 1 sorudan oluşmaktadır. Son bölüm ise demografik bilgi toplamak amacıyla hazırlanmış 10 sorudan oluşmaktadır.

Birinci ve ikinci bölümde 5'li Likert şeklinde hazırlanan sorularda derecelendirme şu şekilde yapılmıştır: "Kesinlikle Katılmıyorum" 1 ile "Kesinlikle Katılıyorum" 5 arasında ölçek verilmiştir. Likert tipi ölçekler daha çok bireylerin tutumlarını ve nelere eğilimli olduklarını ölçme amaçlı kullanıldığı için araştırmada tercih edilmiştir.

Veri Analizi

Çalışma için toplanan verilerin analizinde SPSS Statistics 22 programı kullanılmıştır. Veriler; yüzde dağılım tabloları, sıklık analizi (Frekans), aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanarak tanımlanmıştır.

Katılımcıların yöresel yemek şenliklerine katılım motivasyonlarına yönelik ifadelerin her birinin hangi boyutta yer aldığını belirlemek üzere araştırmada varimax rotasyonu (maksimum değişkenlik) kullanılarak açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Örneklem hacminin yeterliliğini belirlemede Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri; faktör analizinin uygulanabilirliği için de Bartlett testi kullanılmıştır.

Araştırma verilere ilişkin basıklık ile çarpıklık değerleri ve histogramlar incelenerek verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda, katılımcıların yöresel yemek şenliklerine katılım motivasyonlarının demografik özelliklerine bağlı olarak değişimleri t-testi ve Tek Yön ANOVA testleri uygulanarak incelenmiştir. Tek Yön ANOVA testinden sonra farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için çoklu karşılaştırmalar için Tamhane's T2 ve Bonferoni testlerine başvurulmuştur. Daha sonra, bunların etki derecesi (η^2) hesaplanmıştır.

ÖRNEKLEM ALANI

İdrisyayla Köyü'nün Genel Özellikleri:

Eskişehir iline 70 km. Seyitgazi ilçesine 49 km. uzaklıkta bulunan İdrisyayla Köyü, 19. yüzyılda Rumeli eyaletlerinden gelen muhacirlerce kurulmuştur. Yakın çevresinde Kalabak Suyu'nun membaı Türkmen Dağı, mesire yerleri bulunan köy 1816 rakımda bereketli bir yaylada yer alır (Resim 1). Yüksek rakım nedeniyle sert karasal iklim özellikleri taşıyan İdrisyayla Köyü'nde ormancılığın yanı sıra tarım ve hayvancılık sürdürülmektedir.

Resim 1: İdrisyayla Köyü genel görünüm

Saha çalışmaları sırasında ikinci ve üçüncü kuşak kaynak kişilerle yapılan görüşmelerde pancardan pekmez-macın üretiminin yapıla geldiği bilgisine ulaşılmıştır. Muhacirlerin geldikleri yerin kültür bitkilerini beraberinde taşımış oldukları ve Anadolu coğrafyasında bitki çeşitliliğine katkıda buldukları bilinmektedir. O yıllarda henüz Eskişehir'de şeker pancarı ekiminin yaygınlaşmadığı düşünüldüğünde muhacirlerin beraberinde taşımış oldukları pancar tohumları ile pancar ekiminin gelişmesine ortam hazırlamış olmaları mümkün görülmektedir⁴. "Macın"larının şöhreti ile bilinen İdrisyayla Köylüleri, geleneksel yapım yöntemlerini sürdürürken, imece usulüyle yapılan macın kaynatma aşamasında gerçekleştirdikleri şenliklerle kendi kültürlerini yansıtan bir çeşitlilik sunmaktadırlar (Resim 2). Büyük kazanlarda kaynatılacak olan pancarın sürekli harlı tutulacak odun ateşine ihtiyacı vardır. İdrisyayla Köyü'nde geleneksel macın üretim yöntemlerinin varlığını sürdürebilmesi, meşe ve çam ağaçları ile kaplı ormanlık alanlara sahip olmasıyla mümkün olabilmıştır. İmece usulü ile üretim, bilgi ve deneyimin paylaşılarak kuşaklararası aktarımını sağlamış, İdrisyayla Macını'nın aranan lezzetini sürdürmesinde etkili olmuştur.

4 Türkiye'de şeker pancarı tarımı 1926 yılında Uşak ve Alpuş şeker fabrikalarının kurulmasıyla önem kazanmaya başlamıştır. İklim özellikleri pancar tarımına elverişli olan Eskişehir'de şeker fabrikası 1934 yılında kurulmuştur.

Resim 2: 8 Ekim 2017 tarihinde düzenlenen İdrisayla Macın Kaynatma Şenliği'nden görünümler

Festivaller, kültür turizmi kapsamında ele alınabilecek bir olgu olarak kabul edilebilir (Pechlaner, 2000: 424). Kırsal mimari ve bu mimari karakteri yansıtan yerleşimler kültür turizminin gelişmesinde önemli bir yere sahiptir. Aşağı Mahalle ve Taşoluk olmak üzere iki ayrı mahalleden oluşan köy etkileyici doğal peyzaj öğeleri ve özgün yerel kimliği ile çekici bir yerleşmedir. Yerleşim eğimli köy arazisine uygun olarak şekillenmiş, evler vadiye ve manzaraya yönelmiştir. İdrisayla Köyü yüksek taş duvarlarla sınırlandırılmış avlulu ve bahçeli evlerle belirlenen özgün dokusunu büyük ölçüde koruyabilmiştir.

Genellikle tek katlı, ahşap çatma, kerpiç ya da moloz taştan inşa edilmiş evlerin neredeyse tamamına avludan girilir. Avluda ahır, depo, ocak, hela gibi birimler bulunmaktadır. Yemek pişirme işlevli büyük ocaklar, hem avlularda, hem de evlerin dışı açık üst kat bölümlerinde bulunabilmektedir. Isınma ve yemek pişirme amacı ile kullanılan döküm sobalar evin odaları ve ek bölümlerinde tercih edilmiştir. Hemen hemen müstakil her evde bulunan ve maşinga denilen bu sobalar özellikle Bulgaristan'dan gelen muhacirlerce Anadolu'nun değişik yerlerinde tanıtılmış ve yaygınlaşmıştır (Türkdoğan:1962, s.159).

Bununla birlikte İdrisayla'da 19. yüzyıldan günümüze ulaşan ev ve işliklerin sayısı yok denecek kadar azdır. Eski adı "Çatmalar" olan köy bu adı kütük ev yapım geleneğinden almıştır. Zamanla terk edilen bu yapım tekniğinin bugün köyde tek örneği kalmıştır. Köyün alt yapı eksikliği

ve işsizlik göçe neden olmuş; evlerin terkedilmesi, kullanılmaması, bazı evlerin yıpranmasına ve giderek yok olmasına yol açmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Güvenilirlik ve geçerlilik

Güvenilirlik korelasyon katsayısı ile hesaplanır. Korelasyon katsayısı 0 ile 1 arasında değerlerle ölçeğin güvenilirliğini belirler. Korelasyon katsayısı 1'e yaklaştıkça ölçeğin güvenilirliği artmaktadır (Karasar, 2009; Altunışık vd., 2012). Araştırmada iç tutarlılık, Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı kullanılarak hesaplanmıştır. Bu doğrultuda, Cronbach Alpha katsayıları Kültürel Deneyim boyutu için 0,848, Arayış boyutu için 0,812 ve Kaçış boyutu için 0,888'dir. Ölçeğin tamamı için ise Cronbach Alpha katsayısı 0,838 olarak bulunmuştur. Bu bağlamda, ölçeği oluşturan bütün boyutların yüksek güvenilirlik düzeyinde olduğu söylenebilir.

Araştırmanın geçerliliğinin belirlenmesinde öncelikle veriler için normal dağılım analizleri yapılmıştır. Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri sonuçlarına göre verilerin normal dağılmadığı görünse de ölçekte yer alan sorulara ilişkin basıklık ve çarpıklık değerleri -verilerin -1,5/+1,5 aralığında değer aldığı- ve histogramlara bakılarak verilerin normal dağıldığı tespit edilmiştir.

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi, açıklayıcı faktör analizinde ölçekteki değişkenler arasındaki korelasyon katsayısı ile kısmi korelasyon katsayısını karşılaştırmak ve örneklem büyüklüğünün yeterliliğini ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. Bartlett küresellik testi ise, değişkenler arasındaki korelasyonun yeterliliğini test eden ki-kare istatistiğidir. Örneklem hacminin yeterliliğini Kaiser-Meyer-Olkin değeri (KMO=0,751), Faktör Analizinin uygulanabilirliğini ise Bartlett testi ($\chi^2=421,102$ ve $p<0,001$) göstermektedir. KMO indeks değerine göre örneklem büyüklüğü iyi düzeyde yeterlidir (0,751 > 0,70). Tablo 1'de boyutlara ait özdeğerler, varyans oranları, kümülatif varyans oranı ve ankete dâhil edilen her bir maddenin faktör yükü bulunmaktadır. Ayrıca, tabloda boyutların güvenilirlik analizinde, her bir boyut için ayrı ayrı hesaplanan aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri de yer almaktadır. Açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, elde edilen üç boyutun toplam varyansın %79,119'unu açıkladığı görülmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Yöresel Yemek Şenliğine Katılım Motivasyonlarına İlişkin İfadeleri Oluşturan Faktörler

Sorular ve Boyutlar	Kültürel Deneyim	Arayış	Kaçış
Kültürel Deneyim 1	,936		
Kültürel Deneyim 2	,910		
Kültürel Deneyim 3	,729		
Arayış 1		,909	
Arayış 2		,786	
Arayış 3		,765	
Kaçış 1			,943
Kaçış 2			,888
Kaçış 3			,829
Özdeğer	4,149	1,619	1,353
Varyans Açıklama Oranı	46,095	17,992	15,033
Birikimli Varyans	46,095	64,086	79,119
Cronbach Alfa (Her bir boyut için)	,848	,812	,888
Bütün ölçek için Cronbach Alpha	,838		
Boyutlar için aritmetik ortalama	4,293	3,168	4,163
Boyutlar için standart sapma	0,852	1,287	1,028
Açıklanan Toplam Varyans	79,119		

Tablo 1'e göre, üç ifadeden oluşan birinci faktörün özdeğeri 4,149 ve varyansı açıklama oranı 46,095 düzeyinde, faktöre ilişkin aritmetik ortalama değeri 4,293 ve standart sapma değeri ise 0,852'dir. Yöresel yemek festivallerine katılanların gittikleri destinasyondaki kültürü deneyimlemesiyle ilgili ifadeleri içeren birinci faktör Yayla'nın (2017) çalışmasında belirlenen boyutla uyumlu olarak "Kültürel Deneyim" şeklinde isimlendirilmiştir. Üç ifadeden oluşan özdeğeri 1,619, varyansı açıklama oranı 17,992, aritmetik ortalaması 3,168 ve standart sapma değeri de 1,287 olan ikinci faktör; Yayla'nın (2017) çalışmasında belirlenen boyutla uyumlu olarak "Arayış" olarak isimlendirilmiştir. Özdeğeri 1,353, varyansı açıklama oranı 15,033, aritmetik ortalaması 4,163 ve standart sapma değeri 1,028 olan üç ifadeli üçüncü faktör katılımcıların gündelik rutinden uzaklaşma davranışlara yönelik ifadeleri içerdiğinden bu faktör; "Kaçış" olarak isimlendirilmiştir. Kaçış boyutu farklı festival katılım motivasyonu ölçeklerinde sıkça tespit edildiği için (Uysal, Gahan and Martin, 1993; Mohr vd., 1993; Schneider and Backman, 1996; Scott, 1996; Lee, Lee and Wicks, 2004; Alexandris vd., 2008; Kruger and Saayman, 2012; Wong and Rosenbaum, 2012; Yayla, 2017) boyut isimlendirmesi alan yazınla aynıdır.

Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Bulgular

Araştırma katılımcılarına ilişkin demografik bilgiler Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Araştırma Katılımcılarına İlişkin Demografik Bilgiler

	Gruplar	Sıklık	%		Gruplar	Sıklık	%
Gelir	0-1500 TL	25	30,1	Medeni Durum	Bekâr	37	44,6
	1501-2500 TL	18	21,7		Evli	46	55,4
	2501-3500 TL	16	19,3	Eğitim Durumu	İlköğretim	8	9,5
	3501-4500 TL	13	15,7		Lise ve dengi	19	22,6
	4501-5500 TL	5	6,0		Lisans	50	59,5
	5501 TL ve üzeri	6	7,2		Lisansüstü	7	8,3
Yaş	0 – 25 yaş	21	25,3	Meslek	Kamu	19	14,7
	26 – 35 yaş	11	13,3		Emekli	19	9,3
	36 – 45 yaş	16	19,3		Öğrenci	18	29,9
	46 – 55 yaş	19	22,9		Özel Sektör	11	22,2
	56 yaş ve üzeri	16	19,3		Çalışmıyor	10	8,7
Cinsiyet	Kadın	43	51,2		Serbest Meslek	7	5,2
	Erkek	41	48,8				

Tablo 2’de görüldüğü üzere 84 katılımcının %51,2’si kadın %48,8’i erkektir. Katılımcıların %44,6’sı bekâr %55,4’ü ise evlidir. Bu katılımcıların %25,3’ü 0-25 yaş; %13,3’i 26-35 yaş; %19,3’si 36-45 yaş; %22,9’u 46-55 yaş aralığındayken %19,3’ü 56 yaş ve üzeri yaş grubundadır. Eğitim durumlarına bakıldığında örneklem grubun %9,5’i ilkokul; %22,6’sı lise; %59,5’i lisans ve %8,3’ü lisansüstü eğitime sahiptir.

Örneklem grup mesleklerine göre incelendiğinde; %13,1’i özel sektör; %22,6’sı özel sektör; %22,6’sı emekli, %8,3’ü serbest meslek, %21,4’ü öğrenci ve %8,3’ü çalışmayanlar ve kendilerini ev hanımı olarak ifaden kişilerdir. Örneklem grubu gelir durumlarına göre incelendiğinde; %30,1’i 1500 TL ve altı, %21,7’si 1501-2500 TL, %19,3’ü 2501-3500 TL, %15,7’si 3501-4500 TL, %6’sı 4501-5500 TL ve %7,2’si 5501 TL ve üzeri gelire sahip kişilerdir.

Tablo 3: Araştırma Katılımcılarının Şenliğe Katılım Sayısına İlişkin Bulgular

Etkinliğe Katılım Tekrarı	Frekans	%
İlk kez	62	73,8
2	9	10,7
3	5	6,0
4	8	9,5

Katılımcıların %73,8'i şenliğe ilk kez katılmışlardır. %10,7'si ikinci kez, %6'sı üçüncü kez katılırken %9,5'si bu zamana kadar yapılan tüm şenliklere katıldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4. Araştırma Katılımcılarının Şenliğe Katılımlarında Etkili Olan Araçlara İlişkin Bulgular

Katılımda Etkili Olan Araçlar	Frekans	%
Arkadaş, akraba tavsiyesi	54	64,3
TV, El ilanları, Broşür	5	6,0
Sosyal Medya	5	6,0
Diğer	20	23,8

Örneklem grubunun şenliğe katılımlarında en etkili aracın %64,3 ile arkadaş/akraba tavsiyesi (ağızdan ağıza iletişim) olduğu görülmektedir. Katılımcıların %23,8'inin şenlikten derneği aracılığıyla haberdar oldukları görülmüştür. Katılımcıların %6'sının şenlik katılımına sosyal medyanın etkin rol aldığı görülmektedir. TV, el ilanları ve broşür gibi geleneksel yöntemle şenlikten haberdar olan katılımcılar örneklemin %6'sını oluşturmaktadır.

Tablo 5: Araştırma Katılımcılarının Şenliğe Katılım Türüne İlişkin Bulgular

Katılım Şekli	Frekans	%
Tek başına	5	6,0
Aile bireyleri ile	30	35,7
Arkadaş grubu ile	41	48,8
Tur ile	8	9,5

Katılımcıların %48,8'inin arkadaş grubu ile, %35,7'sinin aile bireyleri ile, %9,5'inin tur ile, %6'sının da tek başına şenliğe katıldıkları görülmüştür.

Tablo 6: Araştırma Katılımcılarının Yaşadıkları Yere İlişkin Bulgular

Katılımcıların Yaşadıkları Yer	Frekans	%
Adapazarı	2	2,4
Ankara	16	19,3
Bitlis	1	1,2
Bursa	2	2,4
Eskişehir	57	68,7
İstanbul	4	4,8
Kütahya	1	1,2

Şenliğin Eskişehir ilinde düzenlenmesi sebebiyle şenlik katılımcılarının %68,7'si Eskişehir ilinden şenliğe katıldıklarını belirtmişlerdir. Şenliğe katılanların %19,3 Ankara, %4,8'i İstanbul, %2,4'ü Bursa, %2,4'ü Adapazarı, %1,2'si Kütahya ve %1,4'i Bitlis ilinden katılım göstermişlerdir. Ulaşımın kolay olması nedeniyle şenliğe katılanların genel olarak çevre illerden geldikleri görülmektedir.

Katılımcıların İdrisyayla Macın Kaynatma Şenliğine İlişkin Memnuniyet Düzeyleri

Tablo 7: Katılımcıların İdrisyayla Macın Kaynatma Şenliğine İlişkin Memnuniyet Düzeylerine İlişkin Bulgular

Memnuniyet Düzeyi	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	2	2,4
Katılmıyorum	2	2,4
Kararsız	5	6,0
Katılıyorum	26	31,0
Kesinlikle Katılıyorum	49	58,3
Toplam	84	100,0

Katılımcıların Yöresel Yemek Şenliklerine Katılım Motivasyonlarının Demografik Bilgilerine Göre Değişimi

Katılımcıların yöresel yemek şenliğine katılım motivasyonlarının ve memnuniyet düzeylerinin demografik özelliklerine bağlı olarak değişimleri t testi ve Tek Yön ANOVA testleri uygulanarak incelenmiştir. Gruplar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için post-hoc testleri (çoklu karşılaştırma testleri) uygulanmıştır. Araştırmada post-hoc testlerinden varyansların homojen olduğu durumda eşit örneklem sayısı ilkesi gerektirmeyen Bonferroni testi; varyansların homojenliğinin ihlal edildiği durumlarda ise Tamhane's T2 testi kullanılmıştır.

Tablo 8: Katılımcıların Yöresel Yemek Şenliğine Katılım Motivasyonlarının ve Memnuniyet Düzeylerinin Demografik Özelliklerine Bağlı Olarak Değişimlerine İlişkin Bulgular

Demografik Değişkenler	İdrisyayla Macın Kaynatma Şenliğine Katılım Motivasyonu Ölçeği Boyutları			Memnuniyet
	Kültürel Deneyim	Arayış	Kaçış	
Cinsiyet	Ret	Ret	Ret	Ret
Medeni Durum	Ret	Ret	Ret	Ret
Yaş	Ret	Ret	Ret	Kabul
Eğitim Durumu	Ret	Ret	Ret	Ret
Meslek	Kabul	Ret	Ret	Kabul
Gelir Düzeyi	Ret	Ret	Ret	Ret
Katıldığı Bölge	Ret	Ret	Ret	Ret
Katılım Sayısı	Ret	Ret	Ret	Ret
Katılımda Etkili Olan Kişiler/Araçlar	Ret	Ret	Ret	Ret
Katılım Şekli	Ret	Ret	Ret	Ret

Tablo 8'de görüldüğü üzere katılımcıların şenliğe katılım motivasyonlarının ve memnuniyet düzeylerinin cinsiyetleri, medeni durumları, eğitim durumları, gelir düzeyleri, katıldığı şehirler, katılımlarında etkili olan araçlar ve festivale katılım şekillerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Katılımcıların şenliğe ilişkin memnuniyetlerinin yaş ve mesleklerine göre, kültürel deneyim motivasyonu ile katılımın ise mesleğe göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 9: Katılımcılarının Şenliğe Katılım Motivasyonlarının ve Memnuniyet Düzeylerinin Yaş Gruplarına Bağlı Değişimlerine İlişkin Bulgular

Varyansın Kaynağı		Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p.	Anlamlı fark
Memnuniyet	Gruplar arası	7,511	4	1,878	2,509	,048	0-24, 25-36
	Grup için	58,368	78	,748			
	Toplam	65,880	82				
Kültürel Deneyim	Gruplar arası	4,774	4	1,194	1,682	,163	
	Grup için	55,340	78	,709			
	Toplam	60,115	82				
Arayış	Gruplar arası	11,100	4	2,775	1,741	,149	
	Grup için	124,298	78	1,594			
	Toplam	135,398	82				
Kaçış	Gruplar arası	1,725	4	,431	,395	,812	
	Grup için	85,231	78	1,093			
	Toplam	86,956	82				

İdrisyayla Macın Kaynatma şenliğine katılanların memnuniyet düzeylerinin katılımcıların yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p < 0,05$). Farkın hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığını bulmak için post-hoc testlerinden varyansların homojen olmadığı durumlarda farkın kaynağını bulmada kullanılan Tamhane's T2 testi yapılmıştır. 0-25 yaş arası ile 26-35 arası katılımcıların İdrisyayla Macın Kaynatma şenliğinden memnuniyet düzeylerinin birbirinden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı olduğu görülmektedir ($p = 0,034$). Aritmetik ortalamaları incelendiğinde 26-35 arası katılımcıların ($x = 4,9091$) memnuniyet düzeylerinin 0-25 yaş arası katılımcılardan ($x = 3,9524$) daha yüksek olduğu bulunmuştur. Gruplar arasındaki farklılığın etki derecesi ($r = 0,08$) istatistiksel olarak düşük düzeydedir ($r < 0,20$).

Tablo 10: Katılımcılarının Şenliğe Katılım Motivasyonlarının ve Memnuniyet Düzeylerinin Meslek Gruplarına Bağlı Değişimlerine İlişkin Bulgular

Varyansın Kaynağı		Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p.	Anlamlı fark
Memnuniyet	Gruplar arası	12,233	5	2,447	3,534	,006	Çalışmayan - Öğrenci
	Grup için	54,005	78	,692			
	Toplam	66,238	83				
Kültürel Deneyim	Gruplar arası	9,298	5	1,860	2,846	,021	Öğrenci - Kamu Çalışanı, Öğrenci - Serbest Meslek
	Grup için	50,958	78	,653			
	Toplam	60,256	83				
Arayış	Gruplar arası	16,082	5	3,216	2,067	,079	
	Grup için	121,392	78	1,556			
	Toplam	137,473	83				
Kaçış	Gruplar arası	9,189	5	1,838	1,827	,117	
	Grup için	78,476	78	1,006			
	Toplam	87,665	83				

İdrisyayla Macın Kaynatma şenliğine katılanların memnuniyet düzeylerinin ve katılım motivasyonlarının “kültürel deneyim” boyutunda katılımcıların mesleklerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p < 0,05$). Katılımcıların memnuniyet düzeyindeki farkın hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığını bulmak için post-hoc testlerinden varyansların homojen olmadığı durumlarda farkın kaynağını bulmada kullanılan Tamhane's T2 testi yapılmıştır. Katılım motivasyonlarının kültürel deneyim boyutuna farkın hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığını bulmak için ise post-hoc testlerinden varyansların homojen olduğu durumlarda farkın kaynağını bulmada kullanılan Tukey HSD testi yapılmıştır.

Tamhane testi sonuçlarına göre öğrenci ile herhangi bir işte çalışmayan İdrisyayla Macın Kaynatma şenliğinden memnun kalma düzeylerinin birbirinden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamaları incelendiğinde herhangi bir işte çalışmayan katılımcıların ($x=4,90900$) memnuniyet düzeylerinin öğrenci katılımcılardan ($x=3,7222$) daha yüksek olduğu bulunmuştur. Gruplar arasındaki farklılığın etki derecesi ($r=0,18$) istatistiksel olarak düşük düzeydedir ($r < 0,20$).

Tukey testi sonuçlarına göre öğrenci katılımcıların kamu sektörü çalışanları ve serbest meslek çalışanlarından “kültürel deneyim” boyutunda şenliğe katılım motivasyonlarının farklı olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamaları incelendiğinde herhangi öğrenci katılımcıların ($x=3,7037$) “kültürel deneyim” boyutunda katılım motivasyonlarının kamu sektörü çalışanlarından

($x=4,5439$) ve serbest meslek çalışanlarından ($x=4,7619$) daha düşük olduğu bulunmuştur. Gruplar arasındaki farklılığın etki derecesi ($r=0,15$) istatistiksel olarak düşük düzeydedir ($r<0,20$).

DEĞERLENDİRME

Kadın ve erkek gruplarının toplu olarak iş paylaşımı ve katılımıyla büyük kazanlarda ve açık ateşlerde, pancar bitkisinin pişirilmesiyle gerçekleşen macın kaynatma, bu işlem sırasında gerçekleştirilen etkinlikler köy halkının katkılarıyla sağlanmaktadır. Yerel kimliğe ve özgünlüğe dayalı İdrisyayla Macın Kaynatma Şenliği karşılıklı diyalogun ve toplumsal ilişkilerin geliştirilmesinde, gelenek ve göreneklerin yaşatılarak gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli bir role sahiptir. Bu etkinlik İdrisyayla Köyü'nün, yerli ve yabancı turistler açısından daha yakından tanınmasına olanak vermektedir.

Bu çalışma 2017 yılında İdrisyayla'da düzenlenen macın kaynatma şenliği motivasyon çalışmaları hakkında üç evrede bir inceleme sunmuştur. Araştırmadan elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- Bu şenliğe katılım sağlayanların çoğunun ilk kez katılıyor olması dikkat çekici bir husustur. Festivalin sürdürülebilirliği kapsamında sadakat önemlidir. Katılımcıların yeni olması ise şenliğe katılımı sadakatin sağlanması için neler yapılması gerektiğinin sorgulanmasını gerektirmektedir.
- Aile birlikteliği önemli bir motive edici faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcıların çoğunun arkadaş ve aileleri ile birlikte geldiği belirlenmiştir. Ancak tur olarak katılımların da var olduğu belirlenmiştir. Bu husus sürdürülebilirlik anlamında iyi bir gösterge olarak değerlendirilebilir.
- Katılımda etkili olan araçlara baktığımızda poster, el ilanı, broşürler gibi tanıtım faaliyetleri ve sosyal medya araçlarının çok etkili olmadığı, arkadaş ve akraba tavsiyelerinin ve sözlü iletişimin katılımı daha önemli olduğu belirlenmiştir.
- Katılımcıların yakın çevreden, farklı şehirlerden gelmiş olduğu tespit edilmiştir. Bu da şenliğin yerelden bölgeye doğru bir gelişim gerçekleştirdiğini göstermektedir.
- Küreselleşmenin hızla arttığı, buna bağlı olarak tek tipleşmenin yaygınlaştığı dünyamızda kentler giderek betonlaşmakta, insanlar çeşitli etkinliklere katılarak kısa süre de olsa buldukları ortamdaki ayrılmak istemektedir. Turistler çeşitli kültürleri tanımak, rekreatif faaliyetlerde bulunmak için etkinliklere katılmayı tercih etmektedirler. Festival katılımcılarının motivasyonlarında kültürel deneyim, kaçış, arayış boyutlarının olması nedeniyle bu motivasyonlara vurgu yapacak şekilde tanıtımların geliştirilmesi etkili olacak, festival katılımını ve sürdürülebilirliği arttıracaktır.

Teşekkür

Anadolu Üniversitesi - Turizm Fakültesi çalışanlarından Arş. Gör. Önder YAYLA'ya, Arş. Gör. Sema EKİNCEK'e ve Arş. Gör. Selin KAMA'ya katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

- **Alexandris, K., Douka, S., Bakaloumi, S., & Tsasousi, E.** (2008). The influence of spectators' attitudes on sponsorship awareness: A study in three different leisure events. *Managing Leisure*, 13 (1), 1-12.
- **Crompton, J. L., & McKay, S. L.** (1997). Motives of visitors attending festival events. *Annals of Tourism Research*, 24(2), 425-439.
- **Ekimci, B., Güldemir, O.,** (2016) "A Migrant Village in Eskisehir: İdrisyayla, Traditional Culinary and Its Spatial Impacts", IX. International Turkic Culture, Art and Protection of Cultural Heritage Symposium/Art Activity 7-11 September 2015 Verona-Italy, Proceedings Book, 305-315.
- **Ekimci, B., Aktaş S. G.,** (2017). An Impact Assessment of Festive Events on Sustainable Cultural Heritage: İdrisyayla Village. *World Academy of Science, Engineering and Technology International Journal of Humanities and Social Sciences Vol:4, No:1.* waset.org/abstracts/61157.
- **Kruger, M., & Saayman, M.** (2012). When do festinos decide to attend a arts festival? An analysis of the Innibos National Arts Festival. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 29(2), 147-162.
- **Wong, I. A., Rosenbaum, M.S.,** (2012). Beyond Hardcore Gambling Understanding Why Mainland Chinese Visit Casinos in Macau. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, Vol. 36, No. 1, February 2012, 32-51.
- **Lee, C., Lee, Y., & Wicks, B. E.** (2004). Segmentation of festival motivation by nationality and satisfaction. *Tourism Management*, 25(1), 61-70.
- **Mohr, K., Backman, K. F., Gahan, L. W., & Backman, S. J.** (1993). An investigation of festival motivations and eventsatisfaction by visitor type. *Festival Management & EventTourism*, 1(3), 89-97.
- **Pechlaner, H.** (2000), Cultural Heritage and Destination Management in the Mediterranean. *Thunderbird International Business Review*, 42 (4), s. 409 – 426.
- **Scott, D.** (1996). A comparison of visitors' motivations to at-tend three urban festivals. *Festival Management & EventTourism*, 3, 121-128.
- **Schneider, I. E., & Backman, S. J.** (1996). Cross-cultural equivalence of festival motivations: A study in Jordan. *Festival Management & Event Tourism*, 4, 139-144.
- **Uysal, M., Gahan, L. W., & Martin, B.** (1993). An examination of event motivations: A case study. *Festival Management & Event Tourism*, 1(1), 5-10.
- **Türkdoğan, O.,** (1962), Seçilmiş Bazı Yerli ve Göçmen Zümreler Üzerinde Sosyal Değişme Modelleri. *İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi Mecmuası*. 22 (3-4), 140-164.
- **Yayla, Ş.** (2017). Yöresel Yemek Festivaline Katılım Motivasyonu ile Festivallerin Destinasyon İmajına ve Davranışsal Niyetlere Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.